

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ДОХОДНОСТІ ТВАРИННИЦТВА

Яворська Тетяна Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету, Таврійський державний агротехнологічний університет

Збитковість виробництва більшості видів продукції тваринництва склалася в основному через непродуману державну підтримку як до, так і після набуття незалежності. В період планово-адміністративної економіки сільське господарство отримувало достатньо вагомі державні дотації, які і дозволяли вести рентабельне виробництво тваринницької продукції. Товаровиробники одержані кошти в основному «проїдали», а не інвестували в основне виробництво. Після проведення роздержавлення та лібералізації цінової політики, вони не змогли ефективно працювати без державної підтримки.

В результаті, поголів'я великої рогатої худоби в Україні на 1 січня 2008 року за попередніми даними склало 5,7 млн. голів, що менше порівняно з 1990 роком у 4,3 рази, а порівняно із 2000 роком – на 3,7 млн. голів(1). Відчутний удар тваринництво отримало у 2003 році, коли внаслідок неврожаю та різкого подорожання вартості кормів селяни змушені були вирізати наявне поголів'я тварин.

Входження України до СОТ передбачає скорочення державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції, що відповідає вимогам світового ринку. Основними важелями для формування політики підтримки з позиції СОТ є незастосування заходів, що викривляють ринок (змінюють ціни, впливають на обсяги пропозиції). Виникає необхідність змінювати підходи – з підтримки цін сільськогосподарської продукції на підтримку виробничих ресурсів (здешевлення), або на прямі виплати, не пов'язані з обсягом виробництва та цінами, тобто зменшувати заходи «жовтої скриньки»(3).

В нашій країні, активне дотування галузі тваринництва було розпочате тільки недавно. В сільськогосподарських підприємствах її відродження потрібно починати практично «з нуля». В країнах – членах СОТ, галузь тваринництва багато років розвивалася саме на основі заходів державної підтримки «жовтої скриньки», що і призвело до відриву фермерів від вивчення та відповідного задоволення вимог ринку.

Тому саме підхід щодо заходів «жовтої скриньки» став найбільш дискусійним при вступі України до СОТ. До цих заходів належать державні витрати, направлені на пряму підтримку галузей: різного роду дотації, компенсації, пільгове кредитування тощо. В сільському господарстві вони направлені в першу чергу на підтримку галузі тваринництва, яка є однією із основних формуючих галузей для забезпечення продовольчої безпеки нашої країни.

Одним із шляхів підтримки доходності галузі тваринництва є здійснення доплат до ціни за рахунок суми податку на додану вартість. Сума ПДВ спрямовується переробними підприємствами не в бюджет, а безпосередньо виробникам, що поставляють переробним підприємствам молоко та м'ясо худоби. Цінову дотацію можуть отримати і особисті селянські господарства, які поставляють свою продукцію переробникам.

Сьогодні також діє урядова програма «Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва». Вона передбачає виділення бюджетних коштів сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам на різного роду дотації, основні з яких в тваринництві спрямовуються на дотації за вирощену і продану худобу та птицю. Для надання такої дотації встановлюється мінімальна прийнята жива маса однієї тварини та цінова доплата за кілограм прийнятої живої маси. Наприклад, у 2008 році передбачено наступний розмір доплат:

- за кожную голову молодняка ВРХ вагою не менше 390 кг для сільськогосподарських підприємств та фізичних осіб – 1,90грн.;

- за свиней (за винятком свиноматок і кнурів) для сільськогосподарських підприємств живою вагою не менше 95-130 кг, для фізичних осіб – 95-200 кг – 1,40 грн;

- для сільськогосподарських підприємств за птицю свійську - 0,5 грн

Передові аграрні підприємства одержують суттєві доплати за наведеними вище дотаціями. Проте вирішального впливу на підвищення доходності галузі тваринництва вони не справляють. Наприклад, у приватному сільськогосподарському підприємстві «Могучий» Мелітопольського району Запорізької області питома вага наданої цінової підтримки галузей тваринництва складала у 2006 році 22,4 % в грошовій виручці від реалізації молока і 25,3 % - від реалізації м'яса великої рогатої худоби. При цьому було одержано 131,4 тис. грн.. збитку /табл..1/

Таблиця 1

Залежність прибутковості галузей тваринництва від цінних дотацій та доплат в ПП «Могучий» Мелітопольського району Запорізької області

Показники	2004р.	2005р.	2006р.
Дотації (за рахунок коштів податку на додану вартість), тис. грн., всього, з них за:	351,1	547,7	404,3
молоко	205,0	298,9	311,2
велику рогату худобу	146,1	248,8	93,1
Доплати за реалізацію великої рогатої худоби	113,5	91,8	4,0
Питома вага цінової дотації у доході від реалізації продукції:			
молока	18,7	19,8	22,4
м'яса великої рогатої худоби	32,0	29,3	25,3
Одержано прибутку від галузі тваринництва, всього, тис. грн.	397	546,5	-131,4
в т. ч. від реалізації молока	274,2	412,3	-9,6
реалізації м'яса великої рогатої худоби	123,2	130,9	-117,5

Необхідно розробляти механізми та програми підтримки, які б відповідали критеріям «зеленої скриньки» Додатку 2 Угоди про сільське господарство СОТ, а також Спільній сільськогосподарській політиці (САР). Найкращим способом підтримки доходності тваринницької продукції, який би відповідав визначеним критеріям, може стати здешевлення матеріально-технічних ресурсів, які використовує галузь та виплата прямих дотацій на одну голову тварин (2).

Основними виробниками тваринницької продукції сьогодні в Україні залишаються особисті селянські господарства, хоча намічається зміна такої тенденції. У 2007 році, обсяг виробництва продукції тваринництва порівняно з 2006 роком скоротився на 0,4%, в тому числі в господарствах населення – на 4,0%, а в сільськогосподарських підприємствах – зріс на 6,6 відсотка. (1) Більшість програм підтримки виробництва сьогодні спрямовані на сільськогосподарські підприємства, і лише декілька із них передбачають участь товаровиробників-фізичних осіб (господарств населення). Наприклад, через механізм дотацій за вирощену і продану худобу і птицю переробним підприємствам.

Повна відмова від заходів «жовтої скриньки» при вступі України до СОТ може призвести до ще гіршого стану галузі тваринництва, а наплив дешевого імпорту - до повної її руйнації, особливо в особистих господарствах населення. В таких умовах підтримка розвитку галузі повинна враховувати як переваги так і загрози для АПК України. Тому на першому етапі необхідно залишити, а можливо і розширити, пряму державну підтримку галузі. Водночас необхідно розширювати і заходи підтримки «зеленої скриньки», в першу чергу, через врегулювання міжгалузевих економічних відносин. Це дасть можливість здешевити потік виробничих ресурсів в сільське господарство і відповідно збільшити його доходність.

Література.

1. Експрес-випуск. Стан сільського господарства у 2007 році //Державний комітет статистики України, www.ukrstat.gov.ua.
2. Мармуль Л.О. Державне управління сільським господарством в умовах вступу України до СОТ // Вісник аграрної науки Причорномор'я, 2007.- Спеціальний випуск 3 (42) . - с.10-16.
3. Чапко І., Кобута І. Сучасна політика підтримки сільського господарства в Україні. Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН,2007, Web: <http://www.un.org.ua/brc/>